

IMPLICAȚIILE COMPETITIVITĂȚII RESURSELOR UMANE ÎN DOMENIUL COMERȚULUI DIN REPUBLICA MOLDOVA

SUSLENCO Alina, dr., asistent universitar,
Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți

Abstract: *As part of this work, a study has been carried out empirically on the effects of regional development of the Republic of Moldova. The research focuses on the analysis and development of the region and were analysed several indicators that form and maintain the competitiveness of a country. the stages of regional development in Moldova were outlined. Analyzing the competitiveness of the Northern Development Region, we have come to the conclusion, that must be taken into consideration also the competitiveness of the region's human capital, because human capital is considered the fundamental premise of the formation of regional and national competitiveness. Methodological research has focused on the use of the following methods: documentary research, analysis, synthesis, quantitative analysis, comparison, logical method, abduction. Following the analysis carried out, we come to the conclusion that for a balanced and sustainable development of the region, there is a need to implement the strategy of developing the competitiveness of the region's human capital.*

Keywords: *competitivitate, capital uman, resurse umane, competitivitatea capitalului uman.*

Competitivitatea regională este un concept nou de politici publice, care urmărește ameliorarea nivelului de trai și a calității vieții cetățenilor într-o regiune, pe de o parte, precum și a țării în general. Acest tip de politici publice este implementat în Uniunea Europeană de mai multe decenii, fiind acceptate principiile de respectare a autoadministrării locale, încurajarea parteneriatelor ale actorilor implicați în dezvoltarea regională, la diferite nivele de administrare publică; stimularea și utilizarea eficientă a inițiativelor din regiuni; susținerea dezvoltării continue a potențialului regiunilor.

Până nu demult în Republica Moldova, problemele dezvoltării regionale nu au fost abordate într-o manieră economică și durabilă. Astfel, în perioada sovietică politicile erau orientate spre planificarea departamentală de ramură a amplasării factorilor de producție, iar problemele regionale aveau un caracter declarativ.

Ulterior, după obținerea independenței și până în 2009, abordarea regională s-a bazat mai mult pe modificarea structurii administrativ-teritoriale. Problema dezvoltării regionale era percepută prin prisma implicării active a factorului politic în implementarea activităților în acest domeniu.

Dezvoltarea regională, începând cu instituirea din septembrie 2009 a guvernării de orientare liberal-democratică și până în prezent, a devenit un imperativ asumat pentru Republica Moldova.

Am efectuat un studiu pentru a analiza competitivității Regiunii de Dezvoltare Nord. Au fost analizați mai mulți indicatori care conduc la formarea competitivității regionale. Astfel, au fost analizați așa indicatori de bază ca: rata de ocupare din cadrul Regiunii de Dezvoltare Nord, rata șomajului, PIB- ul regiunii, structura populației angajate, volumul investițiilor per capita. Acești indicatori asigură, formează și mențin competitivitatea unei regiuni.

Competitivitatea regională sustenabilă este un imperativ pentru toate țările lumii care vor să pășească pe calea dezvoltării echilibrate, sustenabile. Conducerea Republicii Moldova și-a asumat și confirmat angajamentul ferm pentru distribuirea echitabilă a șanselor de dezvoltare pe întreg teritoriul țării. Acest lucru este confirmat atât la nivel legislativ, cât și la nivelul planificării strategice. Succesul implementării politicii regionale va impulsiona și accelera dezvoltarea țării în ansamblu, scopul final fiind îmbunătățirea calității vieții cetățenilor, indiferent unde locuiesc aceștia pe teritoriul R. Moldova.

Asigurarea și menținerea competitivității personalului pe plan regional și mondial, cuantificarea modalităților eficiente de sporire a avantajelor competitive ale economiei naționale reprezintă o prioritate a strategiei de dezvoltare socio-economică a statelor lumii¹.

Pentru economiile emergente, caracterizate prin strategii de dezvoltare contradictorii și obiective de mare volatilitate, care se confruntă cu procese complexe de deschidere a sistemelor economice naționale și de integrare în circuitul economic mondial, problema asigurării competitivității economice devine deosebit de acută și vitală.

Dezvoltarea, atingerea și menținerea competitivității regionale, în scopul asigurării și sporirii competitivității naționale, este o condiție indispensabilă și absolut necesară pentru dezvoltarea societății, și a întreprinderilor din fiecare regiune în parte, a depășirii efectelor recesiunii profunde cauzate de transformările sistemice, care, pe parcurs, au fost accentuate de criza economică mondială, a realizării unei creșteri economice atât pe plan regional cât și pe plan național, și îmbunătățirii standardelor de viață ale populației.

În această ordine de idei, oportunitatea cercetărilor profunde în domeniul dat, este extrem de relevantă pentru eficientizarea funcționării echilibrate a economiei naționale și pentru integrarea cu succes a sistemului economic național în circuitul internațional de relații competitive, accentuate, care poate fi realizată doar prin intermediul personalului dezvoltat și competitiv.

Potrivit Biroului Național de Statistică, Regiunea de Dezvoltare Nord a înregistrat la nivelul anului 2012 următoarele date generale de activitate a regiunii.

Din analiza datelor tabelului 1 observăm că Regiunea de Dezvoltare Nord este o regiune mare care ocupă o suprafață de 10014 km² care reprezintă 29,6% din suprafața totală a Republicii Moldova, cu o populație de 1002,6 care reprezintă 28,17 din populația țării. PIB-ul a înregistrat valoarea de 911,8 mii lei în anul 2012, și investițiile pe cap de locuitor au înregistrat valoarea de 2011 MDL. Valoarea investițiilor înregistrate în regiune a constituit o valoare palidă, ceea ce trezește necesitatea sporirii investițiilor, atragerii noilor investitori, creării condițiilor adecvate, atractive pentru potențialii investitori.

Tabelul 1. Date generale privind Regiunea de Dezvoltare Nord (2012)

Indicator	Valoarea
Populația, 000 persoane	1002,6
Suprafața, km ²	10014
PIB, mii lei	911,8
Investițiile per capita, MDL	2011

Sursa: BNS, 2013²

Conform datelor Biroului Național de Statistică pentru anul 2012, în Regiunea de Dezvoltare Nord rata de activitate a populației constituie 37,0%. În sectorul public sunt angajați 35,1%, iar în cel privat 64,9%. Reprezentarea schematică a valorilor ratelor de ocupare și de șomaj este redată mai jos:

Tabelul 2. Rata de ocupare și de șomaj în cadrul ADR Nord, 2012

Indicator	2008	2009	2010	2011	2012
Rata de ocupare	41,1	36,6	35,6	37,0	36,9
Rata de șomaj	3,1	5,3	5,7	5,2	4,6

Sursa: BNS, 2013

Din datele tabelului, observăm că rata de ocupare a înregistrat un trend oscilant, înregistrând ușoare schimbări pe parcursul perioadei analizate. În 2012, observăm o ușoară scădere a ratei de

¹Storper, M. (1997). The regional world: territorial development in a global economy. New York, Guilford Press.

²Biroul Național de Statistică, www.bns.md

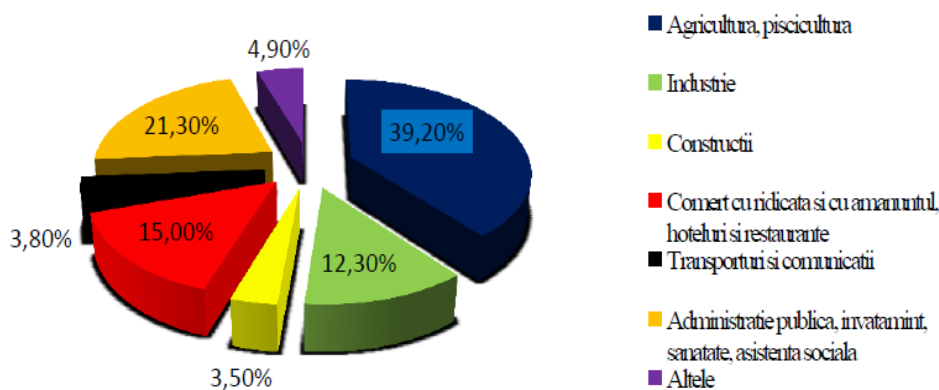
ocupare care a înregistrat valoarea de 36,9% față de 37,0% în 2011. Acest lucru trebuie să mobilizeze autoritățile locale pentru a crea condiții de muncă populației din cadrul regiunii. Crearea noilor locuri de muncă este un imperativ atât pentru regiune cât și pentru întreaga țară.

La fel, observăm că rata de șomaj, pe parcursul analizelor efectuate, înregistrează valori oscilante dar ridicate, care împiedică dezvoltarea regiunii și sporirea gradului de competitivitate al regiunii. Deși, în 2012 rata șomajului a înregistrat valoarea de 4,6 față de 5,2, în 2011, totuși șomajul este un proces ce perturbă activitatea regiunii și anihilează viitorul și competitivitatea regiunii. Autoritățile ar trebui să întreprindă măsuri suplimentare pentru a atrage investitori străini care ar contribui la crearea de noi locuri de muncă și ar îmbunătăți, ulterior, nivelul de trai al populației.

Din numărul total, circa 49,5% din populație este angajată în câmpul muncii, iar 39,2% din populația angajată muncește în domeniul agriculturii, care este, în mare parte, o agricultură de subsistență. Mai jos am redat repartizarea structurii populației angajate pe domenii:

Din analiza datelor tabelului 2 observăm că cea mai mare parte a populației activează în „agricultură și piscicultură”, fapt de ne demonstrează 39,2% dintre populația angajată, urmată de „administrație publică, învățământ sănătate, asistență socială” unde activează 21,3% din populația angajată, „comerț cu ridicata și amănuntul, hoteluri și restaurante” unde activează 15,00% dintre populația angajată. Astfel, observăm că, marea parte a populației activează în sectorul agrar și e dependentă de toate condițiile naturale schimbătoare.

Un element extrem de important în asigurarea competitivității regionale este educația și învățământul. Potrivit datelor Biroului Național de Statistică pentru anul de învățământ 2010 - 2011, pe întreg teritoriul Regiunii de Dezvoltare Nord activează 972 instituții de învățământ, dintre care: 3 universități, 15 colegii, 28 de instituții de învățământ secundar profesional, 482 de instituții de învățământ preuniversitar și 444 instituții preșcolare.

Figura 1. Structura populației angajate în ADR Nord, 2012.

Sursa: BNS, 2013.

Instituțiile de învățământ superior, colegiile și instituțiile de învățământ secundar profesional din Regiunea de Dezvoltare Nord constituie punctele forte pentru dezvoltarea profesională și creșterea competitivității pe piața muncii a capitalului uman din regiune. Universitățile din municipiul Bălți au avut în anul de învățământ 2010-2011 7379 studenți, din care 2426 studenți au absolvit, colegiile din Regiunea de Dezvoltare Nord în aceeași perioadă au înmatriculat 6594 studenți.

Analizând evoluția numărului instituțiilor de învățământ în RDN pe perioada anilor 2008-2011, observăm o dinamică în creștere numai la numărul instituțiilor preșcolare și o dinamică în descreștere a instituțiilor școlare, care este în continuă descreștere și în anul de învățământ 2011-2012 constituie 476 instituții, astfel numărul școlilor în Regiune în perioadă 2008-2012 s-a micșorat cu 17 unități, și va continua să descrească în contextul implementării reformelor Ministerului Educației. În următorii ani, se așteaptă reducerea și mai considerabilă a numărului de instituții școlare, odată cu crearea instituțiilor cu statut de școală de circumscripție, arondând un șir de școli mici. Pentru RDN este preconizat a deschide 54 de Instituții școlare de circumscripție¹.

¹Regiunea de Dezvoltare Nord, www.rdn.md

Rezultatele analizei dinamicii numărului de elevi în cifre comparabile pe anii de învățământ 2008/ 2009 – 2011/2012, denotă o descreștere anuală a numărului de elevi, în mediu, cu 3%, adică în decurs de 4 ani numărul elevilor instituțiilor școlare preuniversitare a diminuat cu mai bine de 12%, sau, în exprimare numerică – cu 14474. Principalele cauze, care afectează învățământul din regiune, sunt aceleași, caracteristice pentru întreaga Republică Moldova: exodul masiv de populație peste hotare, inclusiv a cadrelor didactice, diminuarea ratei natalității, resurse insuficiente pentru susținerea domeniului educațional.

Conform estimărilor, cota cheltuielilor din bugetele Autoritățile Publice Locale de nivelul I pentru întreținerea instituțiilor de învățământ este la nivel de 14- 15%., în afara salarizării corpului didactic. Reducerea cheltuielilor de întreținere a edificiilor școlare este posibilă prin aplicarea metodelor de eficiență energetică a clădirilor publice cu impact regional.

Educația este strâns corelată cu sărăcia materială și este un aspect important al deprinderii multidimensionale. Accesul la educație și calitate a educației determină oportunitățile personale în viitor, posibilitățile de a obține un venit mai mare, deci , și nivelul de bunăstare a populației.

Cercetările demonstrează, că riscul sărăciei descrește direct proporțional cu nivelul de studii. Accesul la educație, mai cu seamă în mediul rural din Moldova, mai este considerată a fi o problemă, în special, în domeniul educației preșcolare și al studiilor superioare. Indicatorii selectați pentru acest domeniu au drept scop măsurarea accesului la educație în mediul rural. Cu cât mai mulți copiii nu frecventează instituțiile preșcolare și de învățământ, cu atât mai deprivată este localitatea respectivă.

În urma analizelor efectuate anterior, ce țin de competitivitatea regiunii de nord, a problemelor cu care se confruntă regiunea, am hotărât să analizez competitivitatea capitalului uman a Regiunii de Dezvoltare Nord comparativ cu celelalte 4 regiuni. În cadrul cercetării nu a fost luată în calcul regiunea din stânga nistrului, din cauza lipsei de date exacte referitoare la această regiune.

Scopul cercetării a fost determinarea indicelui competitivității capitalului uman în cadrul RDN și a determinării poziției RDN față de celelalte regiuni.

Metodologia cercetării s-a axat pe documentarea și analiza datelor, referitor la 5 regiuni: Municipiul Chișinău, Nord, Centru, Sud, UTA Gagauzia. În principiu, datele au fost culese din Anuarul statistic al Republicii Moldova pentru anul 2012, ultimul anuar disponibil publicat.

Calculul indicelui competitivității capitalului uman s-a efectuat după metoda Forumului Economic Mondial, luând în calcul mai mulți factori care influențează, într-o oarecare măsură, activitatea regiunilor de dezvoltare. Au fost calculați 15 indicatori printre care:

- Ponderea populației în vîrsta aptă de muncă, %..
- Corelația dintre populația inaptă și cea aptă.
- Ponderea copiilor în instituțiile preșcolare.
- Ponderea elevilor și studenților din școli, licee, gimnazii.
- Numărul studenților la o instituție.
- Coeficientul mișcării naturale.
- Mobilitatea salariaților (angajați-eliberati) mii persoane.
- Numărul de șomeri, mii persoane.
- Câștigul salarial nominal mediu lunar al unui salariat.
- Asigurarea populației cu locuințe .
- Numărul medicilor la 10000 locuitori.
- Nr. biblioteci publice, instituții culturale și săli sportive la 1 locuitor.
- Numărul infractiunilor la 10000 locuitor.
- Valoarea producției fabricate la o întreprindere.
- Productivitatea muncii.

Au fost calculați acești indicatori pentru fiecare dintre el reflectă și influențează, într-o oarecare măsură competitivitatea capitalului uman din cadrul regiunii. Datorită punctajelor înregistrate am acordat regiunilor un punctaj de la 1 – pentru regiunea cele mai slabe valori ale indicatorului respectiv, la 5 -pentru regiunea care a înregistrat cele mai bune valori ale indicatorului respectiv. A fost ales punctajul de 5, pentru că sunt analizate 5 regiuni și pentru a putea acorda regiunii, punctajul corespunzător mărimii indicatorului calculat (Tabelul 3).

În urma analizei datelor tabelului, observăm că regiunile au înregistrat diferite valori în funcție de valorile indicatorilor calculați și de punctajul acordat. Regiunea, care a înregistrat cel mai mare scor

de 54 și, respectiv, cel mai mare indice a competitivității capitalului uman pe regiuni de 3,6, este Municipiul Chișinău, care, este regiunea cea mai competitivă și are un potențial enorm de dezvoltare în viitor. Ea a înregistrat punctaj maximal (5) la următorii indicatori: corelația dintre populația inaptă și cea aptă, numărul studenților la o instituție, coeficientul mișcării naturale, mobilitatea populației, numărul medicilor la 10000 locuitori, valoarea producției fabricate la o întreprindere și productivitatea muncii. Acest lucru ne punctează că regiunea are un mare potențial de dezvoltare în viitor datorită nivelului mare al producției la o întreprindere și a productivității muncii, la fel și a numărului mare al studenților. Aceste elemente au o influență extrem de pozitivă asupra viitorului prosper al regiunii.

Tabelul 3. Indicele competitivității capitalului uman în Regiunea de Dezvoltare Nord

Indicator	Mun. Chișinău		Nord		Centru		Sud		UTA Găgăuzia	
	Nr.	Scor	Nr.	Scor	Nr.	Scor	Nr.	Scor	Nr.	Scor
1. Ponderea populației în vîrstă aptă de muncă, %.	24	3	26,8	4	29,7	5	15,1	2	4,5	1
2. Corelația dintre populația inaptă și cea aptă.	40	5	58	3	51	4	51	4	51	4
3. Ponderea copiilor în instituțiile preșcolare.	25,4	4	24,9	3	28,8	5	15,7	2	5,3	1
4. Ponderea elevilor în școli, licee, gimnazii.	20,8	3	27	4	31	5	15,8	2	4,9	1
5. Numărul studenților la o instituție.	3345	5	2261	4	1702	3	1517	2	281	1
6. Coeficientul mișcării naturale	1,25	5	0,5	1	1,0	3	0,9	2	1,2	4
7. Mobilitatea salariaților (angajați-eliberați) mii persoane	4,25	5	-1,1	0	-1,1	0	0,8	0	-0,55	0
8. Numărul de șomeri, mii persoane	4,4	4	15,4	1	12,5	2	4,7	3	1,7	5
9. Câștigul salarial nominal mediu lunar al unui salariat	94,9	1	103,3	2	105,7	3	108,2	4	108,9	5
10. Asigurarea populației cu locuințe Revin m2 de suprafață totală în medie pe 1 locuitor	21,6	1	23,4	5	22,0	2	22,8	4	22,3	3
11. Numărul medicilor la 10000 locuitori	28,2	5	20,1	4	15,3	2	15,0	1	19,4	3
12. Nr. biblioteci publice, instituții culturale și săli sportive la 1 locuitor	0,3	2	1,4	5	1,3	4	1,4	5	0,7	3
13. Numărul infracțiunilor la 10000 locuitori	151,9	1	73,9	3	72,5	5	73,2	4	77,1	2
14. Valoarea producției fabricate la o întreprindere	9,05	5	6,45	4	5,1	3	2,25	1	4,2	2
15. Productivitatea muncii	35,4	4	1,06	4	7,3	2	3,2	1	9,6	3
Suma	x	54	x	47	x	48	x	37	x	38
Coeficientul competitivității capitalului uman pe regiuni	x	3,6	x	3,1	x	3,2	x	2,5	x	2,5

Sursa: elaborat de autor

Cel mai mic punctaj l-a obținut la următorii indicatori: câștigul salarial lunar mediu pe un salariat, asigurarea populației cu locuințe, numărul infracțiunilor la 10000 locuitori. Aceasta ar putea perturba, într-o oarecare măsură activitatea benefică a regiunii. Ar trebui întreprinse măsuri de redresare a situației și mai ales de micșorare a infracțiunilor, care poate influența extrem de negativ asupra activității întreprinderilor și a populației regiunii.

În mare măsură, poziția favorabilă a regiunii, concentrația investițiilor, concentrația centrelor ce cercetare, a universităților, faptul că capitala intră în cadrul regiunii, a determinat poziția de frunte, a Municipiului Chișinău, în cadrul regiunilor analizate.

Regiunea Centru, este regiunea ca e obținut, în urma analizelor efectuate, un scor de 48, și un punctaj de 3,2 puncte. Această regiune s-a remarcat prin valori maxime (5) la următorii indicatori: ponderea populației cu vîrstă aptă de muncă, ponderea copiilor în instituțiile preșcolare, ponderea elevilor în școli, gimnazii, licee, numărul infracțiunilor la 10000 locuitori. Acest lucru reliefează

potențialul ridicat de dezvoltare a respectivei regiuni, deoarece ponderea copiilor, elevilor în școli, gimnazii, licee, punctează un viitor prosper al regiunii. Un lucru este și numărul mic al infracțiunilor, care poate favoriza dezvoltarea ulterioară a regiunii. Un punctaj minim (0, 1) regiunea l-a obținut la următorii indicatori: mobilitatea salariaților. Acest lucru este unul îngrijorător deoarece trebuie de menținut stabilitatea cadrelor, de a menține și a motiva angajații să munciască la întreprinderi.

Regiunea de Dezvoltare Nord este plasată pe locul trei după scorul acumulat de 47 puncte, cu valoarea indicelui de 3,1, fiind depășită de Municipiul Chișinău și Regiunea de Dezvoltare Centru. Astfel punctajul maxim (5), regiunea l-a obținut la următorii indicatori: asigurarea populației cu locuințe și numărul de biblioteci publice, instituții culturale și săli de sport. Acest lucru reliefează necesitatea consolidării eforturilor comne de sprijin a investițiilor în cadrul regiunii, de sensibilizare a populației despre necesitatea autodezvoltării, a investiții în dezvoltarea profesională, a sporirii productivității muncii, a măririi producției fabricate la o întreprindere. Acest lucru ar îmbunătăți simțitor situația regiunii și ar asigura un traseu competitiv regiunii.

Cel mai mic punctaj, regiunea l-a înregistrat la următorii indicatori: coeficientul mișcării naturale, mobilitatea populației, numărul de șomeri. Din câte observăm, regiunea se confruntă cu serioase probleme care ar putea perturba sau chiar anihila viitorul prosper, competitiv al regiunii.

Apare necesitatea implementării măsurilor, procedurilor, strategiilor de creștere a competitivității regiunii și de sporire a capitalului uman al regiunii. Dacă vom investi în forța de muncă, în potențialul său, vom dezvolta abilitățile, capacitățile, deprinderile, și deci vom putea pași ferm pe calea dezvoltării durabile.

Regiunea de Dezvoltare Sud este o regiune care a obținut punctaj maxim (5) la următorii indicatori: Numărul de biblioteci, instituții culturale și săli de sport la 1 locuitor, fapt ce evidențiază pregătirea, potențialul regiunii de dezvoltare a capitalului uman.

Un punctaj minim (1) regiunea l-a acumulat la următorii indicatori: mobilitatea salariaților, numărul medicilor la 10000 locuitori, valoarea producției fabricate la o întreprindere și productivitatea muncii. Acest lucru implică și trezește necesitatea de a dezvolta resursele umane ale întreprinderilor, de a investi în dezvoltarea lor deoarece odată dezvoltate ele vor contribui la sporirea volumului și a calității producției, vor duce la sporirea productivității muncii.

Regiunea UTA Gagauzia, s-a remarcat prin punctaj maxim (5) la următorii indicatori: numărul de șomeri și câștigul salarial mediu lunar al unui salariat. Acest lucru este unul extrem de benefic deoarece aceasta evidențiază faptul că regiunea nu are probleme ce țin de șomaj și deci populația este încadrată în câmpul muncii, deținând și un salariu bun.

Un punctaj minim regiunea l-a acumulat la următorii indicatori: ponderea populației în vârstă aptă de muncă, ponderea copiilor în instituțiile preșcolare, ponderea elevilor în școli, gimnazii, licee, ponderea studenților în instituțiile superioare de învățământ. Acest lucru este unul extrem de negativ pentru dezvoltarea umană, a capitalului uman a regiunii deoarece, ponderea mică a copiilor în instituții de învățământ, denotă, o serie de probleme care pot apărea în viitor odată cu neîncadrarea tinerilor în învățământ. Deaceia, apare necesitatea luării măsurilor de redresare a situației create la nivel de regiune, de atragere a copiilor în cadrul instituțiilor de învățământ, fapt care va spori și va contribui la un viitor prosper al regiunii.

Astfel, în urma analizelor efectuate, putem concluziona că Regiunea de Dezvoltare Nord se confruntă cu serioase probleme care trebuie analizate și redresate pentru că se pot transforma în adevărate pericole pentru viitorul dezvoltării regiunii. Astfel de probleme ca numărul redus al locurilor de muncă, nivelul ridicat al ratei de șomaj, lipsa profesorilor mai ales în instituțiile de învățământ rurale, gradul redus al frecventării școlii de către copii, mai ales din zonele rurale, reduc din gradul de competitivitate a regiunii. Astfel, observăm că apare necesitatea elaborării unei strategii de competitivitate a capitalului uman pentru Regiunea de Dezvoltare Nord, care, odată implementată și monitorizat procesul implementării ei în cadrul regiunii, va putea resimți o redresare a situației și va putea crește bunăstarea populației din regiune.

Bibliografie:

1. Armstrong, M., (2003). Managementul resurselor umane, manual practic. Editura CODECS, București.
2. Bîrcă, A., (2005). Managementul resurselor umane. Editura A.S.E.M., Chișinău.

3. Boddy, M., et al., (2005). „Regional Productivity Differentials. Explaining the Gap”, Paper provided by University of the West of England, School of Economics in its series. Discussion Papers with number 15. 05.2005
4. Constantin, L., (2004). Elemente fundamentale de economie regională. Editura ASE, București.
5. Dawkins, C., (2003). Regional development theory: Conceptual Foundations, Classic works, and recent developments. Journal of Planning Literature, SAGE Publications.
6. De Michelis, N., (2008). Regional Convergence: A Relevant Measure of Policy Success?. Cesifo Forum 1.
7. Huggins, R., (2003). „Creating UK Competitiveness Index: Regional and Local Benchmarking”. Regional Studies, Vol. 37.1, p. 89-96.
8. Henderson, V., (2000). The effects of urban concentration on economic growth. Working paper 7503, Cambridge, MA: National Bureau of Economic Research.
9. Lengyel, I., (2003). „Economic growth and competitiveness of Hungarian regions”, RSA Conference, Pisa, Italia.
10. Nicolescu, O., Zaiț, D., (2011). Minidicționar de Management. Managementul competitivității și benchmarkingul. Editura Pro Universitaria, Iași.
11. Storper, M. (1997). The regional world: territorial development in a global economy. New York, Guilford Press.